

NÁSZÓ – A HAJLÉK FELAVATÁSA

Nászó Hetiszakasz tartalma נשן

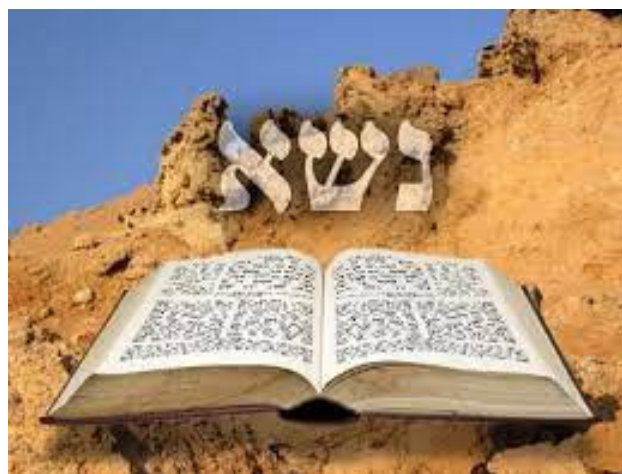
Hetiszakaszunk – Nászó (4Mózes 4:21–7:89.) – több alapvető témával foglalkozik. Miután a leviták körében megejtett népszámlálás adatait és a Szentélyszolgálatban kifejtett tevékenységük módozatait részletezi, a szakasz a fogadalomtevő (Názir) törvényéről, majd a hűtlenséggel vádolt házastárs ellen lefolytatott vizsgálatról szól, majd a Hajlék felavatásával és a törzsfőnökök által hozott egységes áldozatok ismertetésével fejeződik be.

Miután befejeződött Szináj pusztájában Izrael gyermekeinek megszámlálása, külön összeszámolnak 8.580 30-50 éves lévitát, akik a Miskán, vagyis a Sátor-szentély szállításának tényleges munkáját fogják végezni. – **4Mózes 4:21–49.**

Isten közli Mózesrel a táboron kívülre száműzött tisztátalan személy törvényét, illetve annak a személynek a törvényét, aki haszonlesésből hamisan tesz esküt, és ilyenkor kötelessége az áldozathozatalon kívül a tőkét és plusz egy ötödét fizetni. Ismerteti Mózesrel a „szotá”, azaz a férje iránti hűtlenséggel meggyanúsított asszonyra vonatkozó törvényt. Továbbá tudatja vele a názirra vonatkozó törvényt – a názir olyan férfi, aki esküvel lemond a bor fogyasztásáról, a hajvágásról és a halott érintéséről. – **4Mózes 5:1–6:21.**

Áron és utódai, a kohánim, megtudják, hogyan kell megáldaniuk Izrael népét. – **4Mózes 6:22–27.**

Izrael törzsi vezetőinek mindegyike elhozza a maga felajánlandó áldozatát az oltár felavatásához, és bár azonos az áldozat, mégis mindegyiket más napon hozzák, és a Tóra mindet egyenként tárgyalja. – **4Mózes 7.**

שבת שלום

Hetiszakasz:

Nászó (נשא)

NAZIREUSOK ÉS APÁCAKOLOSTOROK

A legvitézebb férfi a Bibliában természetesen Sámson. Lebírta a legvadabb bestiákat és lerontott egy egész csarnokot a puszta kezével. Végül hajvágással tették ártalmatlanná – Delila levágta a haját, s ő ezzel elvesztette az erejét. Egy ilyen ártatlan dolog hogyan foszthatta meg az erejétől? A válasz az, hogy Sámson nazireus volt. S amint az eheti Tóra-szakaszban olvashatjuk, a nazireusok szent fogadalma tiltja a hajvágást, a holtakkal való érintkezést és a borítalt. A nazirfogadalom lejárta után bizonyos engesztelő áldozatokat kellett bemutatni a Templomban. A Talmud megkérdi: miért kell a nazireusnak, aki voltaképpen mégiscsak önként vett magára olyan tilalmakat, melyek túlterjednek a törvényen, engesztelő áldozatot bemutatnia? Mi féle bűnt követett el? Az egyik talmudi álláspont szerint az, hogy megtagadta magától a borítal gyönyörűségét, önmagában is véték.

Mármost a kérdés a következő: miért rossz megtagadni önmagunktól bármit? A Teremtő megengedte nekünk, hogy élvezzük a szőlő gyümölcsét, de miért rossz nem venni magunkhoz? Csak talán nem vonnak felelősségre azért, mert nem fogyasztok mindent, ami kóser? Vétkes lennék, mert ragaszkodom a fagylyalt-hoz, noha épp most kapott kósersági bizonyítványt egy népszerű jégkrémárka? És ha a lábamat se tettem be a trendi manhattani kóser éttermekbe, engesztelést kell végeznem?

A válasznak, mint kitűnik, több köze van a hozzáállásunkhoz, mint a vétkekhez. Mi az élet helyes módja? Hogyan kell közelítenünk az isteni teremtéshez és az anyagi világhoz? El kell-e különítenünk magunkat a társadalomtól ahhoz, hogy szentek lehessünk? Vissza kell-e utasítanunk mindent, ami nem teljesen spirituális természetű, attól való féltünkben, hogy beszennyezi az istenfélelmünket?

Vannak a cölibátust támogató irányzatok, melyek tisztelettel kezelik azokat, akik elrekesztik magukat a világ hétköznapi küszködéseitől. A testet alapvetően tisztátalannak látják, a házasságot pedig egy az ideálisnál nagyobb engedménynek az emberi esendőség

felé. Aztán olyanok is vannak, akik a hegymászásban keresik a menekvést az emberi elől a spirituális világokba. A mennyek országa sokkal ragyogóbb és szebb, mint a hétköznapiok zsúfolt városi utcái és mellékutcái.

A judaizmus másképp tekint a dologra. Nem követi sem az elutasítók, sem az elmenekülők útját. Mi szeretjük és magunkhoz öleljük az Örökkévaló világát. Vannak persze bizonyos irányelvek, sőt szabályok és törvények is. De a Tóra teremtette kereteken belül nekünk együtt kell működnünk a Mindenható univerzumával. **„Kezdetben teremtette az Örökkévaló az eget és a földet.”** A föld is, bizony, része az ő hatalmas, örök tervének. Ennek a tervnek része, hogy a földi lények, a férfi és a nő, idejüket és erőiket, javaikat és bölcsességüket az anyagi világ isteniséggel való **„elárasztására”** fordítsák.

Minden micva, amit elvégzünk, ehhez járul hozzá. Vesszük a fizikai létezőt, és átalakítjuk spirituálissá, nem azzal, hogy elkülönítjük magunkat tőle vagy elfutunk előle, hanem azzal, hogy konfrontálódunk vele, és valami szent és céllal bíró mederbe tereljük.

„Nincsen zsidó apácakolostor” – tartja a mondás. A jesiva sem kolostor, hanem iskola, amely diákjait arra neveli, hogy spirituális értéket hozzanak létre az anyagi világban. A nazireus tehát, aki önnön morális gyöngesége miatt találta szükségesnek, hogy elkülönüljön attól, amit a Teremtő megengedett élveznünk, valamiképpen vétkes. S a dolgokhoz való hozzáállása némi engesztelést szükségessé tesz.

A judaizmus magasabb rendű, túlvilág életre hív fel ebben a világban. Ne engedjük, hogy a társadalom üressége lehúzzon minket, mi hívjuk ki azt a jóra való változás iránti tántoríthatatlan ragaszkodásunkkal!

És mindenesetre igyuk a szőlő levét, de ne felejtünk el kiddyust mondani és **„lecháimot”!**

Glitsenstein Smuel Rabbi

Hurwitz Sholomon: Az megemelkedettség szakasza

Minden a névben rejlik

A kabbalista Rabbi Jesájáhu Hurwitzra (1560-1630) alapozva magyarázatát, gyakran emlegette azt a fontos alapelvet, miszerint mindennek a neve valójában a dolog lényegére mutat rá. Így a hetiszakasz neve is a szakasz általános mondanivalójára derít fényt. Ezért aztán az egyik leghitelesebb kulcs a pársá központi motívumának megfejtéséhez, elnevezésének elemzésében rejlik.

Nászo — Vedd föl

E heti tórai olvasmányunknak, a Párását Nászo -nak elnevezését a szakasz második versének kezdőszavai („**Vedd föl**”) adják, amelyek aztán a következőképpen folytatódnak: „**Vedd föl Gérsón fiainak számát is atyáik háza szerint, családjaik szerint.**”

A jelen esetben „**megszámlálni**” jelentésű nászo kifejezés alapjelentésében azt jelenti: „**felvenni, vinni, hordozni**”, mint a „**Noszé Áron Brit Hásém**” (azaz „**az Örökkévaló frigyiládájának hordozói**”) kifejezésben. A szó számos helyen átvitt értelemben is használatos a bibliai szövegekben. Íme egy példa: „**Noszé Ávon, Vőfásó Jönáké**”, azaz „**[Isten] hordozza a bűnt és eltörli az igazságtalanságot**”. Ebben a kifejezésben Isten inkább el/tűri, elviseli a bűnt, semmint hordozza, tekintve, hogy a bűn nem valami megfogható dolog, amit hordozni, vinni lehetne. A szó emellett spirituális felemelés/felemelkedés értelemben is használható.

Felemelés/felemelkedés

Felemelt, emelkedett állapotban lenni többféleképpen is lehet. Az érzelmi emocionális emelkedettség lehet az öröm, az ujjongás állapota. Amikor pedig az ember a spirituális emelkedettség állapotában van, az lehet a lelkesültség, a rajongás állapota vagy egyéb hasonlóan felfokozott spirituális tudatállapot. A Rebbe magyarázata szerint a Nászo kifejezésnek éppen ez a jelentéstartománya vet fényt ennek a hetiszakasznak a központi motívumára. S valóban, az ember már egyetlen valóban figyelmes áttanulmányozást követően is észreveheti a felemelkedés lehetőségének vezérmotívumát.

A hetiszakasz csúcspontja

A pársá Gérsón és Merári fiainak megszámlálásával, valamint a Miskán-ban végzendő feladataik kijelölésével kezdődik. Ők mindnyájan léviták voltak, akiket a Miskán-ban, majd később a Bét Hámikdás-ban végzendő feladatok végzésére jelölt ki Mózes révén az Örökkévaló. Olvashatunk is a Miskán-ban végzett szolgálataikról és arról is, ahogyan a szétszerelt Miskán elemeit szállították a pusztai vándorlás során.

A hetiszakasznak ez a része a következő verssel fejeződik be: „**Az Örökkévaló parancsára megszámláltattak Mózes által, mindegyiket a maga szolgálata és teherviselése szerint, úgy számláltattak meg, amint megparancsolta az Örökkévaló Mózesnek.**” A felemelkedés képzelettel fogható.

A megtisztulás

Bármifajta felemelkedéshez szükséges, hogy először mindenféle negativitástól és tisztátalanságtól megszabaduljunk. Ezért aztán nem meglepő, hogy a gérsóniták és meráriták megszámlálásáról, valamint feladataik kijelöléséről szóló passzusokat követően a tisztátalanság köreinkből való eltávolításáról szóló szövegrészeket találunk.

Hurwitz Sholomon: Az megemelkedettség szakasza

Az izraeliták táborának cáruá -tól és záv -tól való megtisztításáról olvasunk. (A cáruá-t általánosan leprának, más szóval poklosságnak szokták fordítani, de ez helytelen, hiszen a talmudi irodalomból nyilvánvalóan kiderül, hogy ez a betegség elsősorban spirituális természetű volt, s így a kohén döntésétől függött, hogy ténylegesen cáráát esete forgott-e fent. A záv egyfajta folyás volt, amely szintén tisztátalanná tette az embert.)

Názir -fogadalom

Ahogy haladunk előre a szövegben, a hatodik fejezet elején a názir -fogadalom leírásával találkozunk. Ez egy bizonyos fajta testi örömtől való tartózkodásra tett fogadalom a magasabb szintű szentség és emelkedettség elérése érdekében. A názir többek között nem ihat bort vagy bármilyen más szőlő-tartalmú italt, és például óvakodnia kell a halott érintése révén való beszennyeződéstől.

A názir felerősíti az emelkedettség motívumát, amennyiben magában foglalja azt. A názir -fogadalom minden zsidó számára nemtől és származástól függetlenül lehetővé teszi, hogy részesüljön annak szentségében.

Papi áldások

Folytatódik a hetiszakasz, és a názir-fogadalmat követően azokról az áldásokról olvasunk, amelyekkel a papoknak Izrael fiait kell megáldaniuk.

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez, mondván: Szólj Áronhoz és fiaihoz, mondván: Így áldjátok meg Izrael fiait, mondván nekik: Áldjon meg téged az Örökkévaló és örködjék fölötted. Ragyogtassa az Örökkévaló az Ő arcát reád és legyen hozzád kegyelmes. Fordítsa az Örökkévaló az Ő arcát feléd és szerezzon neked békét. És helyezték nevemet Izrael fiaira és én megáldom őket.”

A fejedelmek áldozati felajánlásai

A pársá a fejedelmek áldozati felajánlásaival, adományaival folytatódik (fejedelem: nászi, a nászá, „felemel” igéből, amely jelzőként „felemelt” -et jelent; innen nászi: „felemelt, rangos személy”). Az adomány az illető fejedelem által képviselt törzs nevében lett felajánlva, és növelte nem csupán az adott törzs, de egész Izrael szentségét is.

A közös szál

A hetiszakasz ily módon való gyors végigpásztázása révén a látszólag össze nem függő alkotók, a lévíták megszámolásától kezdve a mecorá és a záv megtisztulásán és a názir-fogadalmon át egészen a papi áldásokig és a fejedelmi felajánlásokig, mind-mind egyetlen közös vezérmotívumban egyesülnek, nevezetesen annak lehetőségében, hogy az ember kellő törekvés révén meghaladja a máról holnapra való létezés evilági realitását és az átlagosnál magasabb szinten, emelkedettebb állapotban létezzen tovább.

Raj Tamás:**Bibliaiskola**

Kohén és lévi – a Biblia adórendszere

Lévi törzsét Mózes, Isten parancsára, az elsőszülöttek fejében, kiemelte Izrael fiai közül, a Szentély szolgálatát bízva rájuk. Ez a szolgálat azonban rendkívül sokrétű volt: a törzs tagjai a számukra kijelölt városokban laktak. (Ezek kisorsolását és pontos helyét Jósua könyvében találhatjuk meg). Az ország teljes területén szétszórt városokból ők látták el - a Szentély körüli teendők mellett - szinte az összes közfeladatot, ők voltak a hivatalnokok, a rendőrök, a tűzoltók, a kórházi alkalmazottak, ők voltak a zenészek és ők alkották a Szentély énekkarát is. A leviták kórusa adta elő a liturgikus számokat a Templomban, köztük a „**grádicsok énekét**” (héberül sír hamaalot), azt a Bibliában található 15 zsoltárt, amelyek közül egyet-egyét az oltárhoz vezető mind a tizenöt lépcsőn énekeltek, fokként haladva felfelé. Több zsoltár előtt ott találjuk szerzőjét, köztük a leghíresebb levita muzsikus-nemzetségeket, Kórah fiait, Aszafot és fiait.

Fontos, mondhatni vezető szerepük ellenére a leviták nem kaphattak földet, nehogy visszaélhessenek helyzetükkel, s hogy folyamatosan függjenek azoktól, akiknek ügyeit intézniük kell. Szolgálataik fejében tizedet kaptak minden termésből és jövedelemből. (Ma is sokan megelégednének, ha összesen 10 % adót kellene fizetni...) A levita hivatalnok, mivel jövedelmét nem az államtól, hanem közvetlenül az ország lakóitól kapta, igyekezett az emberek kedvében járni. S miután nem fix fizetése volt, érdekében állt mindent megtenni az ország fejlődéséért és gyarapodásáért, hiszen akkor a tized is magasabbra rúgott.

A Biblia korában, és még később is, a Szentély fennállása idején, háromféle tized volt. Az első évben a leviták kapták a termés egytizedét, a másodikban a Szentély számára kellett azt átadni, ekkor „**adókedvezményt**” is kapott az, aki Jeruzsálembé zarándokolt, mert ott felélhetett, pénzben is megválthatta adóját. A harmadik esztendőben a szegényeknek kellett adni a tizedet, ezt szegénytizednek is nevezték. S ekkor kellett a birtokosnak ünnepélyes kijelentéssel élnie, hogy „**kiürítette házát**”, nem tartotta vissza, és nem használta más célra a tizedet. (**Vesd össze Mózes V könyve, 26. fejezet 12-14. vers.**)

A Szentély papjait az áldozati állatok húsából is megillette bizonyos rész. Mózes törvénye három ilyen írt elő: (1.) **zróá** (= az állat karja, tehát lábszára), (2.) **lehajájim** (= az állkapocs, ideértve a nyelvet is), valamint (3.) **kévá** (= a has, tehát a belsőszervek, máj, pacal stb.). (**Vesd össze Mózes V könyve, 18. fejezet 3. vers.**) Minderre azért is szükség volt, mert amíg a leviták tartottak állatokat, a kohénok nem.

A héber **lévi** szó gyöke a **lamed**, a **váv** és a **hé**, amely igének jelentése: **elkísérni, csatlakozni**. Talán ez sem véletlen: ugyanis már a pusztai vándorlás idején ők kísérték a Szentélyt, s ők voltak a papok segítői, csatlósai. Minden levita nemzetség ismerte a maga feladatát, s mihelyt az indulást jelző sófárhang felhangzott, a sátorszentély egy-egy alkotórészét pillanatok alatt útnak indították. Hasonlóképpen történt ez a letáborozáskor is.

Raj Tamás:

Bibliaiskola

A **Lévi** törzséből eredő papok nemzetsége (**héberül kohén = pap**) voltaképpen egyetlen nagycsalád: férfiágon Áron főpaprak, Mózes testvérbátyjának leszármazottjai. Az ókori izraeli államiság idején többségük Silóban, a Szentély körül és a két másik szent helyen, Hebronban és a galileai Kádésban, Salamon király korától pedig elsősorban Jeruzsálemben lakott. A papi teendők mellett a legfontosabb közhivatalokat is ők töltötték be: ők vezették az adminisztrációt, ellenőrizték a tizedet és a felajánlásokat és ők voltak az orvosok. Egyeseket közülük ezért Jeruzsálemen kívül, az ország más fontos részein, a jelentősebb városokban is megtalálunk.

Mózes arról is intézkedett, hogy a beteg, visszataszító vagy testi hibás kohén nem működhetett papként, nehogy gúny tárgyává legyen, noha a papi jövedelmekből részesült, akárcsak a még férjhez nem ment kohanita lányok. Kohón nem léphetett, még a temetőben sem, halott közelébe (legszűkebb családtagjait kivéve), és nem vehetett feleségül elvált asszonyt. Ha mégis megtette, elvesztette előjogát, **halai** (= **érvénytelen személy**) lett. A jeruzsálemi Szentélyben a főpapi szerepet mindig a Salamon idején működött **Cadok** főpap utódai töltötték be, ők még legközelebbi rokonaik temetésével sem foglalkozhattak.

A kohén a tized tizedét (tehát a nemzetgazdaság 1 %-át) kapta a leviták révén. A pap tehát bizonyos mértékig a beosztottjaitól függött, nem az államtól, s a vezetők nem is egymás között osztották szét a vagyont, mint arra olykor ma is láthatunk „szép” példát, A mindennapi kenyeret pedig úgy nyerte a pap, hogy az asszonyok minden sütéskor a tésztából egy falatot félretettek, s ezt gyúrták össze a kohón családjának. Így az egyszerű emberek jóakarata is fontos lehetett számára.

A kohénok és a lévik többnyire mindmáig tudják magukról, honnan származnak. Erről a családnevek is árulkodnak: a **Cohen, Kohn, Kahan, Kahána, Kagan, Kaganovics** a kohén, a **Lewy, Löwy, Halévi, Lewinsohn, Löiuissohn** pedig a levita származás bizonyítéka. Sőt, a **Katz családnev** sem macskát jelent, hanem a héber **kohén cedek** (= **igaz pap**) rövidítése).

A fentiek alapján azt gondolhatnánk, hogy a leviták sokkal nagyobb számban találhatók ma a zsidók között, mint a kohaniták. Az 1920-as években azonban készítették egy felmérést a világ zsidósága körében, amelyből az derült ki, hogy szinte minden zsidó közösségben hasonló a számarányuk, s hogy a kohénok száma tízszerese a léviknek! Ennek a különös jelenségnek az okát abban kereshetjük, hogy az asszír fogság idején (**i.e. 722 után**) a tizenkét törzs közül tíz elveszett, köztük a városaikban lakó leviták, míg az inkább Jeruzsálem környékén élt kohénok nem kerültek akkor fogságba, s így életben maradhattak.

A statisztikai felmérés eredménye (**a kohénok és lévik számarányának azonossága**) mellesleg azt is igazolja, hogy a világ különböző részeire szétszórt zsidóság egy töről, egyazon közösségből származik.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

A PUSZTAI SZENTÉLY ELSŐ RÉSZ

Mózes miután lejött a hegyről a két kőtáblával egybegyűjtötte Izrael népét és szótartot intézet hozzájuk:

„Vegyetek a magatokéból áldozatadományt az Örökkévalónak, mindenki, akinek szíve áldozatkész, hozza el azt az Örökkévaló ajándékául, aranyat, ezüstöt és rezet, és kékbíbort, és pirosbíbort...”

Felsorolt minden anyagot, ami a Szentély építéséhez szükséges. Az emberek sorra hozták azokat a kincseiket, amit Egyiptomban kölcsönkértek a szomszédoktól. Mózes kijelölte a Sátor helyét. Távolabb tőle kitűzött gyűjtőpontokat, ahova a felajánlott tárgyakat lerakhatták. Szakmák szerint kinevezett egy-egy felelőst, aki a tárgyakat szép rendben halmozta fel. Felelőse volt a faanyagoknak, a nemesfémeknek, a textileknek, a bőröknek és minden egyéb hozzávalónak. Olyan sok tárgyat hoztak, hogy Mózes leállította a felajánlásokat, hiszen elegendő volt minden anyagból az építkezéshez. Mózes bemutatta a népnek a két segédjét: Becalélt és Oholiábot akiket az Örökkévaló megáldott mindenféle tudománnyal. Ők fogják megtanítani az embereket mindazokra a szakmunkákra, amiket már tudnak.

Véget ért a hónapok óta tartó semmittevés, henyélés. Ez a kétmillió ember generációkon keresztül rabszolgamunkát végzett a Fáraónak, tehát tudtak dolgozni, csak hónapok óta pihentek, és már nagyon unták a semmittevést. Mindenki részese akart lenni a Szentély építésének.

Elkezdődött a tervszerű munka. A megadott méretre leszabták a Sátor tartóoszlopait, felállították a talpazatokra, csapokkal rögzítették, majd a tetőlécekkel kialakult a Sátor váza. Lévi törzsének leszármazottai éberem figyeltek minden részletet, hiszen az ő feladatuk volt az, ha továbbvonulnak, hogy szétszedjék a sátort, és magukkal vigyék a vándorlás során, majd az új táborozási helyükön nekik kell ismét felállítani. Minden darabra ki voltak jelölve a levíták, akik most megtanulták a Sátor szét és összeszerelését.

Elkészítették a Szövetség ládáját, amibe belehelyezték a két kőtáblát. Legyártották az összes berendezési tárgyat. Az arany feldolgozását Áron irányította, aki már bizonyította, hogy nagyon ért hozzá, hiszen egymaga készítette el az öntőmintát, megolvastotta az aranyat és elkészítette a tökéletes borjúbálványt aranyból. Most használhatta a tudományát, mert rengeteg precíziós aranydíszet kellett készíteni, és még egy Menórárt is.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

Mózes fejében ott volt az Örökkévaló mérnöki pontossággal megtervezet mintája, ennek alapján végezték a munkálatokat. Mindenütt ott volt, hogy ellenőrizze a tervek pontos betartását. Helyükre kerültek a kárpitok és a szőnyegek. Végül bőrrel borították be a Sátort.

Megvarrták a szentélyben szolgálatot teljesítő papok különleges ruháit és a hozzávaló díszeket is. Mózes elszámolt az adományokkal, amiket beépítettek:

„Ez a hajléknak a bizonyág hajlékának elszámolása, amint Mózes rendeletére el lett számolva a leviták munkájával, Itámár, Áron Főpap fia által.”

Elszámoltak a népszámláláskor leadott fél sékelekkel, amiből kiderült az is, hogy összesen hatszázháromezer ötszázötven húsz évesnél idősebb férfi van a táborban. Hozzáadjuk a fiatalokat, az öregeket és az asszonyokat, ez körülbelül, kétmillió. Ennyi ember táborozott a Szináj hegy lábánál, amikor elkészült a Szent Sátor.

„És befejeződött a találkozás sátora hajlékának minden munkája. És Izrael fiai teljesen úgy cselekedtek, amint megparancsolta az Örökkévaló Mózesnek, akként cselekedtek.”

AZ Örökkévaló az első újhold napjára tűzte ki a Sátor felavatását, az Egyiptomból való kivonulás utáni második esztendő első hónapjára. Ezen a napon megtörtént a csoda:

„És betakarta a borulat a találkozás sátorát és az Örökkévaló dicsfénye betöltötte a hajlékot. És Mózes nem volt képes bemenni a találkozás sátorába, mert fölötte honolt a borulat.”

Az Örökkévaló elfoglalta az emberek által épített lakhelyét és mindvégig Izrael fiai-val maradt a hosszú vándorlásuk során.

„Az Örökkévaló felhő borulata volt a hajlék fölött nappal és tűz volt fölötte éjjel. Izrael egész házának szemei előtt minden vándorútjukon.”

A következő számban folytatjuk a kalandot....

A héber betűk titkai

ÁJIN (ע)

A héber ábécé tizenhatodik betűje, számértéke: 70.

Egy **nun**-ban elhelyezkedő **váv** együtt kiadják az **ájin**-t. A **nun** a szerénységet jelöli, míg a **váv** a mennyből leereszkedő Tórát. A **váv** számértéke, a **hat**, itt a szóbeli Tan száma, a talmudi Misna hat rendje. Akiben meg van a **nun** szerénysége, az képes a **váv** egyre magasabb szintjeire eljutni, egészen a Tóra koronájához.

Az ájin jelentése szem. A két szem a látóidegekhez (**chiasma opticum**) vezet az impulzusokat. A látóközpont a szem mögött az agyban helyezkedik el. A fejre való **tfilint** a Tóra parancsa szerint a szemek közé kell helyezni, melyből a hagyomány a haj vonala fölötti részt vezet le, ami a látóközpont fölötti része.

A Tórában, a közepestől eltérő nagyságú, kis- és nagy betűknek mindig nagy jelentőséget tulajdonít a hagyomány. Ilyen a **Smá** első szava, melynek utolsó betűje **nagy ájin-nal van írva: שמע**

A 80. zsoltár 14. versszakában ez olvasható: „...lerágja a vaddisznó az erdőből, s mi a mezőn sűrög, legeli...” Az erdő szó, a **מיער / mijáár**, **ájin**-ja feljebb található a többi betűnél. Rási szerint, ha egy zsidó igaz emberként él és Isten akaratát cselekszik, ez az **ájin álef-fé** változik, így kapjuk a **יאר / jöör / folyó szót**. Az erdei vaddisznó veszélyes, megtámadhatja az erdőben járókat míg, ha a vaddisznó a folyóba kényszerül, akkor ő lesz vészhelyzetben, nem tud úszni, ezért ártalmatlanná válik.

A **mijáár ájin**-ja, **Ézsau (עשו / Észáv)** nevében lévő **ájin**, és az ő leszármazottjaié, **עמלק / Amáleké**, akik megpróbálták elpusztítani a zsidó népet a pusztai vándorlás során. A haszid filozófia azt mondja, hogy **Amálek** szellemi utódai mai napig megkísérik lehűteni a zsidóság lelkesedését, kedvüket szegve az Istenszolgálat iránt. A vers a Tórában (**5Mózes 25:18.**) található: „hogy rád támadt az úton”, a **קרח / korchá** szót „**lehűteni**” -nek is lehet fordítani (**héberben a hideg קר / kár**). A kabbalisták külön kiemelik, hogy Amálek nemcsak külső tényező, hanem az emberben lakozó **jécer hárá / rossz ösztön egyik megjelenési formája is**. **Ézsau** ugyanúgy ismerte a Tóra micváit, ahogy **Jákób**, csak Ézsau nem vette komolyan azokat. Folyton megpróbált kikapukat, kifogásokat keresni, hogy kibújhasson a rá vonatkozó kötelezettségek alól, továbbá másokat is lebeszél a parancsolatok betartásáról. A **Smá ájin**-ja nagyobb, mert az, Isten uralmának feltétel nélküli elfogadását fejez ki. Egy zsidó képes Ézsau és Amálek **ájin-ját** a **Smá nagy ájin-jává** transzformálni, a lelkes és szívből jövő Istenszolgálat által.

Külön érdekesség, hogy a **mijáár** felfüggesztett **ájin**-ja a Zsoltárok könyve közepén található. Ehhez hasonlóan, a Tóra közepén (**3Mózes 11:42.**) szintén egy negatív tartalommal bíró szó, a **גחון / gáchon / kígyó** szerepel. Mind a függő **ájin** mögöttes jelentése, mind a kígyó szó, gonosz, végzetes tartalmat tükröz, melyet csak Istenfélő zsidó élettel lehet hatástalanítani, legyőzni.

A héber betűk titkai

ÁJIN (ע)

A héber ábécé tizenhatodik betűje, számértéke: 70.

gonosz, végzetes tartalmat tükröz, melyet csak Istenfélő zsidó élettel lehet hatástalanítani, legyőzni.

Az **áj**in számértéke 70. Az alig tizennyolc esztendőes **Elázár ben Azárjá** rabbi, akit rendkívül fiatal kora ellenére a **Szanhedrin** elnökének választottak, híres székfoglaló beszédét így kezdi:

„Íme, a hetven felé járok [vagyis úgy nézek ki mintha hetvenéves lennék], de nem sikerült bebizonyítanom, hogy az egyiptomi kivonulás történetét egész évben [nem csak nappali imában, hanem] esténként is említeni kell, mígnem Ben Zomá a Tóra egyik verséből ezt ki nem következtette: „Egész életed minden napján emlékezz az egyiptomi kivonulás napjára.” Életed napjai alatt a nappalok értendőek, egész életed minden napja, ez az éjszakákat is jelenti. Bölcsseink pedig így mondták: életed napjai, ez a mi világunkra, egész életed minden napja, pedig a messiási időkre vonatkozik” (Peszáchi Hágádá)

Felmerül két kérdés, **Elázár ben Azárjá** miért tartotta fontosnak kihangsúlyozni, „**úgy nézek ki, mintha hetven éves lennék**”, másodszer miért szentelte első tanítását a Smá ima harmadik szakaszának?

Hetvenes szám olyan személyre vonatkozik, aki tudja uralni minden érzelmi attribútumát. Ahogy a **káf-nál** említettük, hét érzelmi tulajdonság van, melyekben tíz-tíz szint van. Mikor valaki képes mind a hetven szinten tökéletességre jutni, képessé válik mások vezetésére, hathatós segítségnyújtásra, továbbá jó példával tud előjárni. A héber Egyiptom szó **מצרים / Micrájim** határokat, korlátokat is jelent. Egy jó vezető feladata, hogy segítsen az embereknek korlátjaiktól megszabadulni, felülemelkedni azokon. Ezt hívják az egyiptomi kivonulásra visszautalva, megváltásnak, **גאולה / göulá**, mely akkor teljeseedik be egészében, mikor eljön a Messiás.

A megváltásnak három szintje van: az első, mikor az egyiptomi kivonulásról nappal emlékezünk meg. Ez az, amikor jól mennek a dolgok, minden a helyén van, békében és jólétben él a zsidóság. Történelmileg leginkább az első Szentély időszaka. A második szint, melyre **ben Zoma** utal: éjjel. A száműzetés, a gálut legsötétebb órái, ahol sokszor sietséggel kell elhagyni az éppen aktuális Egyiptomot egy jobb jövő reményében. Egyik legjobb példa erre Majmonidész, aki a sok üldöztetés miatt pont a korlátok közé, a spirituális sötétség közepébe, Egyiptomba kényszerült menekülni. Erre az volt az ő reakciója, hogy megírta a Misné Torá-t, ami talán a leghíresebb munkájává lett. Ő nemcsak felülemelkedett a határokon, korlátokon, hanem meg is változtatta, átalakította azokat. Végül a harmadik szint, a végső és teljes megváltás, a Messiás eljövetele lesz, mikor is minden, az Istenszolgálatot akadályozó korláttól és akadálytól teljesen szabadokká válunk.

Forrás: (tfilin)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET IMAREND JÚNIUS 1 – 30. KÖZÖTT

1.	csütörtök		7,00	19,00	12.	
2.	péntek	₪ 20,15	7,00	19,00	13.	
3.	szombat	NÁSZO vége: 21,35	8,00	20,45	14.	
4.	vasárnap		8,00	19,00	15.	
5.	hétfő		7,00	19,00	16.	
6.	kedd		7,00	19,00	17.	
7.	szerda		7,00	19,00	18.	
8.	csütörtök		7,00	19,00	19.	
9.	péntek	₪ 20,21	7,00	19,00	20.	
10.	szombat	BEHÁÁLOTCHÁ vége: 21,42	8,00	21,00	21.	
11.	vasárnap		8,00	19,00	22.	
12.	hétfő		7,00	19,00	23.	
13.	kedd		7,00	19,00	24.	
14.	szerda		7,00	19,00	25.	
15.	csütörtök		7,00	19,00	26.	
16.	péntek	₪ 20,25	7,00	19,00	27.	
17.	szombat	SLÁCH LECHÁ vége: 21,46 <i>Újhold hirdetés</i>	8,00	21,00	28.	
18.	vasárnap	<i>Jajm Kippur Kótajn</i>	8,00	19,00	29.	
19.	hétfő	<i>Újhold 1.</i>	7,00	19,00	30.	
20.	kedd	<i>Újhold 2.</i>	7,00	19,00	1.	
21.	szerda		7,00	19,00	2.	
22.	csütörtök		7,00	19,00	3.	
23.	péntek	₪ 20,26	7,00	19,00	4.	
24.	szombat	KORÁCH vége: 21,48	8,00	21,00	5.	
25.	vasárnap		8,00	19,00	6.	
26.	hétfő		7,00	19,00	7.	
27.	kedd		7,00	19,00	8.	
28.	szerda		7,00	19,00	9.	
29.	csütörtök		7,00	19,00	10.	
30.	péntek	₪ 20,26	7,00	19,00	11.	

S

Z

I

V

Á

N

T

Á

M

U

Z

Ismeretlen zsidók nyomában XXXIII. Roth Mátyás

Roth Mátyás (Kassa, 1818. – Anglia, 1891.) homeopata, tábori orvos az 1848–49-es forradalom és szabadságharcban.

Nagyszülei Galíciából vándoroltak be, s bár Kassán 1840-ig zsidóknak nem volt szabad lakniuk, Roth Mátyás meglepő módon mégis ott született. 1834-ig Kassán tanult, főleg filozófiát, majd 1835-ben Bécsben volt orvostanhallgató. Paviában kapott orvosi oklevelet, mely hozzájárult ahhoz, hogy ezt az oklevelet később Angliában honosítsa. Az 1840. évi 29. tc. megengedte, hogy a zsidók bármely vidéken letelepedhessenek az országban, így Roth visszatért Kassára, és mint homeopata dolgozott, egészen 1849-ig. 1846-ban részt vett a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók gyűlésén.

1848-ban egyik aláírója volt a magyarországi zsidók egyenjogúsítását kérelmező dokumentumnak. A szabadságharc alatt tábori orvosként működött, továbbá tanfolyamokat tartott a sebesültek ápolásáról. 1849-ben Batthyány Kázmér megbízásából (mivel Roth beszélt angolul és franciául,) levelekkel külföldre indult Pulszky Ferenchez és Teleki Lászlóhoz. Az osztrákok elfogták, s az olmtői börtönbe zárták, honnan később Bécsbe vitték, végül pedig elengedték. Roth Bécsből a francia fővárosba ment, majd Londonba. Itt, Pulszky Ferenc szavaival élve: "rövid idő alatt hírnévre kapott", s mint kiváló orvos-író és gyakorló orvos vált híressé. Az emigrációban kapcsolatot tartott fenn Schöpf-Merei Ágosttal, Duka Tivadarral, Diósy Mártonnal, Pulszkyval és Rónay Jácinttal.

Roth élete végéig magyarnak vallotta magát, fiai viszont betagozódtak az angol társadalomba. Roth baráti körébe magyarok (Kossuth, Klapka) mellett beletartozott Louis Blanc, Paul Julius Reuter, illetve Gottlieb Vilmos orientalista.

1888-ban vonult vissza, s franciaországi villájába költözött. 1891-ben még tolmácsként részt vett egy egészségügyi kongresszuson. Az év végén egy gyógyfürdőben leforrázta magát, majd pár nap múlva meghalt.

Rothnak 7 gyermeke volt, kik közül 4 választott orvosi pályát. Nagyobb ismertségre tett szert közülük Henry Ling Roth (1855-1925) antropológus, múzeumi kurátor, illetve Walter Roth (1861-1933) orvos, antropológus.

Munkássága

Homeopátia:

Roth szerencséjének mondható, mivel a homeopátia, melyhez csatlakozott, a 19. század közepén az orvostudomány egyik leghaladóbb ágazatának számított. Homeopataként mindvégig természettudományi alapon állt, s így nem fogadta el a "*nagy hígítások elméletét*", vagy azt, hogy a hígítással készített orvosságok megszabott módszerrel való rázásával új gyógyszer jön létre.

1849-ben, Roth Angliába érkezésével egy időben vált ki egy kisebb csoport az 1844-ben alapított brit homeopata egyesületből. Új egyesületet (*Hahnemann Medical Society*) hoztak létre, melyhez Roth is csatlakozott. Az egyeslet folyóiratában, a *Homeopathic Times*-ben alig két hónappal Londonba érkezése után már megjelent egy cikke, mely a hepatitiszről, illetve a hepatitisz homeopatikus gyógymódjáról szólt.

Ismeretlen zsidók nyomában XXXIII. Roth Mátyás

Gyógytorna:

Roth nem sokáig maradt a homeopátiánál, hamarosan a gyógytorna mellett kötelezte el magát. Találkozott August Georgiival aki, mint Per Henrik Lingnek, a svéd torna létrehozójának tanítványa, nagy hatást gyakorolt rá. Roth jó ideig a svéd gyógytornával foglalkozott, s ennek eredményeképpen készült el első könyve (1851), melyben Per Henrik Ling gyógytornáját, illetve a gyógytorna filozófiáját ismerteti.

1852-ben Londonban intézetet nyitott, melyben testi elferdüléseket gyógyított, illetve az egészségeseknek Roth asszisztensei gyógytornaórákat is adtak. Az intézethez tartozott továbbá egy "orosz" gyógyfürdő is. Brightonban hozta létre nem sokkal később második gyógytornaintézetét. Roth kezeltjei jobbára a munkásosztálybeliek voltak, ám megfordultak nála polgári családok lányai is, mivel a kor divatos kelléke, a fűző deformálta az emberi testet. Sőt, a felsőbb osztályhoz tartozók is gyakran látogatták intézeteit, mivel a nyomorító betegségek őket sem kímélték. Rothnak nagyon jól jövedelmezett ez a munka, s már lehetősége nyílt hirdetni is. Ő kezelte többek közt Kossuthot, illetve Kossuth feleségét is.

Egészségtan és testnevelés:

A viktoriánus korban sokat vitatkoztak azon, hogy a szegénység, betegség, rossz városi körülmények, illetve a bűnözés között milyen kapcsolat van. Roth úgy gondolta, hogy a tudatlanság felszámolásával, számos probléma megoldódik. Ebben viszont - szerinte - csak állami intézkedés segíthet. Támogatta az iskolai orvosi vizsgálatok, illetve a Ling-féle gyógytorna katonaságban való bevezetését. Roth létrehozta a "*tudományos testnevelés*" (*rational gymnastics*) fogalmát, mely három részre oszlott:

- **Az emberi test ismerete: anatómia és fiziológia**
- **Egészséges életmód, a betegségek elkerülése végett (higiénia)**
- **Ling-féle svéd torna (mely négy részből állt: gyógytorna, iskolai testnevelés, katonai edzés, esztétikus mozgásművészet)**

Roth arra törekedett, hogy a tudományos testnevelést bevezessék a népiskolákban, s ennek érdekében előadásokat tartott, cikkeket írt a témáról. Úgy gondolta, hogy elsősorban a lányiskolákban kell bevezetni, mivel az egészséges és edzett fiatalasszonyok, akik higiéniai ismeretekkel is rendelkeznek, életerős gyermekeket hoznak világra, s így csökkentik a gyermekhalandóságot. Roth fáradhatatlanul harcolt a gyógytorna elterjesztéséért. Az *Életképek* 1876. november 15-ei száma így ír róla: "*Szegény dr.Rothot sokszor kinevették idealisztikus törekvéseivel, de ő nem csüggedt, dolgozott tovább*". Rothnak sikerült pár parlamenti képviselőt megnyerni az ügynek, s végül 1878-ban megkezdték a lányiskolák számára a tornászképzést.

Forrás: (wikipedia)

Ronit Lentin: Az anyanyelvét (mame losn) kétségbeesetten kereső jiddise mame V.

Az új, "férfias" izraeli szubjektivitás, amely megsemmisítette a "feminin" diaszpórát, és önmagát ebben a diszkurzív folyamatban határozta meg, a "zsidó" elmosásán és az "izraeli" megerősítésén alapult. A többségében Kelet- és Közép-Európából származó túlélők közös gyökereikkel fenyegetést jelentettek a szabrék számára. Ráadásul sok izraeli is csak rövid ideje élt Izraelben: **"az álom és a valóság közötti szakadék szorításában az izraeliek nagyon sokat követeltek a túlélőktől. Elvárták tőlük, hogy mintegy állampolgári eskü és félritualista átmeneti rítus gyanánt készek legyenek megváltozni, és a szabre ideálokkal azonosulni"** - írja Segev.

A korabeli diskurzus a túlélőket passzív, gyenge zsidó Másként kezelte, és mint ilyet megvetette. Újabb tanulmányok rámutattak arra, hogy a túlélőket még anyagilag is hátrányos megkülönböztetés érte. Orna Ben Dor Niv filmrendező, tanulmányom egyik elbeszélője így mesél édesanyja élményeiről: **„[Anyám] túlélők egy csoportjával egy modavban volt, ahol RIF -nek hívták őket - ez annak a szappannak a neve (amit állítólag a nácik állítottak elő a zsidók zsírjából). És ellopták tőlük még azt a keveset is, amijük megmaradt; másokat, akik körülbelül annyi idősök voltak, mint ők, már evakuálták a mosavból, mert már háború volt, de a túlélőket otthagyták, hogy dolgozzanak."** (Személyes közlés, 1992. november 26.)

Amint Netiva Ben Yehuda, az államalakulás előtti hadsereg, a Palmab legendás parancsnoknője írja, az izraeliek elvárták a túlélőktől, hogy asszimilálódjanak. **"Az új bevándorlók még csak esélyt sem kaptak. Lássuk csak előbb, mi történik [...], milyen gyorsan válnak meg diaszpórabeli külsőjüktől, és alakulnak át az igazi szabre képére. Nemcsak diaszpórabeli szokásaikat és öltözködésüket nem bírtuk elviselni, de még azt sem tűrtük, hogy akár csak egy egészen kicsi akcentusuk is legyen. Ha nem tudtok úgy beszélni, mint mi, akkor hallgassatok."**

Ennek egyik következménye az volt, hogy húszezer túlélő (az Izraelbe érkező túlélők 10 százaléka) elhagyta Izraelt. Sokan pedig évekre hallgatásba burkolódtak. Nagy árat fizettek ezért a hallgatásért, hiszen **"minden délelőtt a klinikára mentek, hogy leszedhessék a számot, amit a nácik tetováltak a karjukra"**, de a lehető leggyorsabban akartak asszimilálódni és izraelivé válni.

A túlélők stigmatizálása gyerekeiken bosszulta meg magát. Orna Ben Dor Niv úgy érezte, hogy újra kell írnia apja életrajzát, csak hogy eltitkolhassa, hogy szülei túlélők. **"Nagyon-nagyon szégyeltem azt, hogy a szüleim túlélők és »menekültek«. [...] Nagyon szerettem volna harmadik generációs szabre lenni... és mindig más voltam, úgy értem, egyre inkább Másnak éreztem magam. És történeteket találtam ki, partizánt [csináltam] az apámból... [de] az apám koncentrációs táborban volt gyerekként és nem partizán vagy valami hasonló volt."** (Személyes közlés, 1992. november 26.)

Az izraeli diskurzusban még mindig jelen van ez a megkülönböztetés az "igazi" szabrék és azok között, akik "onnan" jöttek. A "normális" izraeli társadalom még mindig nem képes elfogadni a holocaust-diskurzusokat, egyrészt mert a gondosan felépített "újhéber" férfiaságot fenyegetik, másrészt mert a túlélők zsidóságuk olyan vetületét fedik fel, amellyel az izraeliek nem feltétlenül akarnak szembesülni. Rivka Keren, író és festő könyveit sokszor nem művészeti alkotásként, hanem **"túlélők gyermekének"** műveként méltatták. Keren szerint alakjait fenyegetőnek látják az Izraelben születettek, **"akiknek arroganciája ... kegyetlen, akik kegyetlenül megtagadják ezt az egész »ott« dolgot, a holocaustot és az eltérő örökséget. Tulajdonképpen a judaizmust, mint judaizmust tagadják."**

Ronit Lentin: Az anyanyelvét (mame losn) kétségbeesetten kereső jiddise mame V.

Ez a keménység, ezek az előítéletek, egyfajta rasszizmus mindenkivel szemben, aki nem innen való, nem a mából való. (Személyes közlés, 1992. december 2.)

Az 1940-es évek egyik legolvasottabb zsurnalisztikai terméke a *My Sister on the Beach* (1954) [Nővérem a tengerparton] című könyv volt, amelyet Jichatk Sadeh, a Palmah parancsnoka írt. A könyv Sadell és egy illegális bevándorló találkozását írja le az izraeli tengerparton. A fiatal nő holocaust túlélő, akit a németek sterilizáltak, és karjára **"csak tisztok"** feliratot tetováltak. A holocaust prostituálttá lett fiatal nőként való ábrázolása nem volt véletlen. A prostitúció a legszörnyűbb megaláztatásnak számított, és hangsúlyozta a zsidó férfiak impotenciáját: a holocaust alatt. Ez a kép csak megerősítette a feminin, passzív és gyenge diaszpóra és a férfi, aktív és erős jiduv sztereotípiáját. A holocaustot túlélő nő alacsonyabb rendűsége a férfi szabrával szemben nyilvánvaló. Bár Sadeh kétségkívül a túlélőt akarta igazolni, a történet mégis a túlélőket az izraeli születésűekkel szembeállító sztereotípiát jeleníti meg.

Orna Ben Dor Niv 1994-ben készült játékfilmjében, *Újföldben* (Newland) - amely egy nyolcéves árva kislány, Anna történetét meséli el, aki 1949-ben érkezik egy holocaust-túlélőket és egyéb új bevándorlókat befogadó izraeli átmeneti táborba - a prostitúciót a holocausttal összekötő képek dominálnak. A filmben Anna szemével látjuk a tábort. Az ő szemével látjuk a terhes görögországi túlélőt, Rosát, aki véletlenül hallja, amint az izraeli doktor azt mondja: **"szegény nő, ez aztán tudhatja, mi mindent meg kellett tenniük a táborban az életben maradásért"**, és aki kivasalta a számot, amit a náci karjára tetováltak, hogy többé ne hívják náci kurvának. Látjuk Marushát, a szőke német keresztényt, akinek egy náccal kellett lefeküdnie, hogy zsidó férjét megmentse. Férje tébécésen haldoklik, de Bardugo, az átmeneti tábor marokkói származású vezetője csak akkor hajlandó neki gyógyszert adni, ha felesége lefekszik vele. Marusha egy éjjel, amikor már nem bírja tovább, elmegy Bardugóhoz, letérdel előtte, és kigombolja a blúzát. Bardugo megsemmisülve felsegíti, és odaadja neki az orvosságot. Másnap reggel Marusha arra ébred, hogy a férje felakasztotta magát egy fára. Az Újföldet az izraeliek többsége elutasította, mert nem tudott és nem akart bocsánatot kérni a túlélők elnémitásáért, vagy akár csak emlékezni is erre.

Az izraeli interpretatív szociológia legújabb irányzatait követve, amelyek az izraeli társadalmat az arab-izraeli konfliktus kontextusában elemzik, és Izraelit telepes-gyarmati társadalomnak tekintik, a mai izraeli feminista szociológia nem a nőknek az izraeli társadalomban elfoglalt helyét vizsgálja, hanem magát az izraeli társadalmat elemzi női szemszögből az izraeli társadalom férfias-katonai vonásaira koncentrálna.

Az 1980-as évek közepétől kezdve számos izraeli nő (inkább, mint férfi) kezdett írni és filmet készíteni, aki nyilvánosan holocaust-túlélők gyermekeként határozta meg magát. Vajon az elférfiasított **"újhébertől"** egy **"nőiesebb"** izraeli zsidóság felé történő fokozatos elmozdulás része ez? Vajon **"az izraeli"** és **"a zsidó"** összeolvadásának vagyunk tanúi? Az **"összeszorított ajkú bátorságtól"** a kameráknak síró kemény (férfi) katonák felé történő elmozdulást fejezték ki azok a képek, amelyek az izraeli zsidókat mint vérző áldozatokat és zokogó gyászolókat mutatták be az 1994 októberében Tel-Avivban elkövetett Hamasz-bombamerénylet után: és a katonai gyász Izraelben meghonosodó formája ellenére, hogy milyen végtelenül távol áll egymástól az üldözött áldozat és a harcoló szabr, egyre jobban hasonlít a koncentrációs táborokba látogató izraeli fiatalok **"zokogó öleléséhez"**.

Folytatjuk...

RECEPT-TÁR

Épres panna cotta

Alap, kis nyári recept, ami emlékeztethet minket arra, milyen jó kis kajákkal örvendeztetnek meg minket olasz barátaink.

Hozzávalók: 4 főre

A panna cottához:

400 ml habtejszín

100 ml tej

250 g eper

50 g cukor

10 g vaníliás cukor

6 g agaragar

30 ml víz

Az „epersalsához”:

100 g eper

1 db narancs

1 csipet cukor

1 csipet só

1 kis csokor bazsalikom

Elkészítés:

A habtejszínt, a tejet és a megtisztított epret a cukorral és a vaníliás cukorral egy gyorsforralóba tesszük. Alacsony lángon felforraljuk, majd, amikor az eper már megpuhult, egy botmixerrel lezúzzuk, majd átszűrjük. Az agaragart elkeverjük a vízzel, majd a meleg, épres keverékbe keverjük, és hagyjuk, hogy enyhén kihűljön.

A salsához az epret apró kockákra vágjuk, a narancshéját az eperre reszeljük, majd lefilézzük, és a húsát felkockázzuk, amit szintén az eper mellé teszünk. Megszórjuk egy csipet cukorral és sóval, majd összekeverjük a felaprított bazsalikommal is. A keverékből mind a 4 pohár alá teszünk egy keveset, majd óvatosan ráöntjük a panna cotta masszát is.

A megtöltött poharakat hűtőbe tesszük legalább 3-4 órára, amíg lehűlnek, és kidermednek. Ízlés szerint lehet rá egy kis tejszínhab is a tálaláskor.

Elkészítési idő: 20-25 perc

Forrás: (streetkitchen)

Kőbányán kapott szobrot Weisz Árpád edzőlegenda

A Solton zsidó családban született Weisz Árpád labdarúgóként a Törekvés, a Maccabi Brunn és az Internazionale játékosa volt, 1922 és 1923 között hat alkalommal szerepelt a magyar válogatottban. Az 1930-as években a fasiszta Olaszországban dolgozott edzőként. A modern edzési tudomány egyik megalapozójaként és korának egyik legjobb edzőjeként tartják számon. Az általa irányított Bologna zsinórban kétszer hódította el az olasz bajnoki címet.

A sikerek ellenére az erősödő zsidóellenesség miatt Weiszt 1938-ban elküldték a klubtól, családjával Franciaországba, majd Hollandiába távozott, ahol a Dordrecht csapatánál kezdett el dolgozni. Hollandia német megszállását követően Weisz Árpádot 1942 augusztusában letartóztatta a Gestapo, családjával együtt Auschwitzba deportálták, feleségét és két gyermekét még ugyanabban az évben, Weiszt magát pedig 1944 elején gyilkolták meg a nácik.

A sikeres edző emlékére a X. kerületi Eiffel Műhelyház (itt volt annak idején Weisz első csapatának, a Törekvésnek a klubhelyisége) előtt állítottak fel szerdán egy félalakos szobrot, amely futball-labdával a kezében ábrázolja Weisz Árpádot. A szobor Bíró Lajos Munkácsy Mihály-díjas szobrászművész alkotása.

Az emlékmű leleplezését Eli Cohen budapesti látogatására időzítették, így az izraeli külügyminiszter is részt vett az eseményen. Cohen szerint Weisz legendás tréner volt, akinek öröksége a mai napig edzőket és játékosokat inspirál.

„Tanulnunk kell a múltból és mindent meg kell tennünk azért, hogy ilyen pusztítás soha többé ne fordulhasson elő” – fogalmazott az izraeli külügyminiszter az MTI beszámolója szerint, és hozzátette, ez az első szobor, amely Weisz Árpádot ábrázolja. Úgy vélte, ez egyfajta síremlékként is szolgál Weisznek és családjának, valamint a hatmillió zsidó áldozatnak.

„Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy minden szónak következménye van, és az is lényeges, hogy a footballstadionok biztonságosak maradjanak, mert ez is Weisz öröksége” – hangoztatta Cohen.

„Weisz Árpád életútja tanúságtétel és figyelemfelhívás, amely egyszerre szól a legnagyobb sportág, a labdarúgás szépségéről és a XX. század náci népiirtásának borzalmáról” – fogalmazott Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter, aki felelevenítette Weisz sportolói és edzői pályafutását, megemlítve többek között az Internazionaléval és a Bolognával trénerként nyert olasz bajnoki címet.

„Mindazzal, amit a sportban elért akkor is szobrot érdemelne, ha sorsa nem volna tragikus. Ugyanez fordítva is igaz, mert emberek millióinak legyilkolása soha nem merülhet feledésbe” – hangsúlyozta a miniszter.

„Mivel ami történt, egészében felfoghatatlan, csak az egyes emberi sorsok megismerésén keresztül érthetjük meg és érezhetjük át a holokauszt tömeggyilkosságának borzalmát” – utalt Gulyás arra, hogy Weiszet és családját Auschwitzban megölték.

Kőbányán kapott szobrot Weisz Árpád edzőlegenda

Csányi Sándor, a Magyar Labdarúgó Szövetség (MLSZ) elnöke azt mondta, hogy Weisz Árpád a két világháború közötti időszak legsikeresebb magyar edzője volt Olaszországban. Emlékeztetett rá, hogy ő fedezte fel a kétszeres világbajnok Giuseppe Meazzát, tragikus életútja miatt pedig Olaszországban a rasszizmus elleni harc jelképévé vált.

„Példája és élettörténete a legékezebb bizonyítéka annak, hogy a XX. század történelmi viharai, népelnyomó diktatúrai és antiszemita-musa milyen tragikus hatást tudtak gyakorolni a legnagyobb tudású szakemberekre is” – mondta az MLSZ elnöke, és felhívta a figyelmet a szövetség által életre hívott „A gyűlölet nem pálya” elnevezésű programra, valamint hangsúlyozta, hogy a zéró tolerancia elvét alkalmazzák minden diszkriminatív megnyilvánulással szemben.

Giuseppe Saputo, a Bologna labdarúgóklubjának elnöke emlékeztetett rá, hogy Weisz a pályafutása csúcsát náluk érte el edzőként a két olasz bajnoki címmel. **„Több mint hatvan évig nem tudtuk pontosan, hogy mi történt vele, ma pedig felelősségünk arról gondoskodni, hogy az övéhez hasonló esetek soha ne történhessenek meg”** – mondta.

A műalkotást Gulyás Gergely, Eli Cohen, Csányi Sándor és Giuseppe Saputo közösen leplezte le.

Sávuot 2023

Hagyományainknak megfelelően idén is megtartottuk zsinagógánkban sávuot ünnepét, mely ez alkalomból virágosöbde borult. Köszönjük kilénc tagjainak, hogy feldíszítették zsinagógánkat. Az utóbbi években hagyomány lett közösségünkben, hogy a Glitzenstein család kilénc összes tagját meghívta egy közös „tejes” ebédre. Köszönjük a rabbi úrnak és kedves feleségének az finom ételeket, és a tanításokat. Sávuot ünnepéhez tartozik még a Mázkír megemlékezés, ami idén sábeszra esett. Szép számban megjelentek zsinagógáink állandó tagjai, valamint akinek régi kötődése van a Nagy Fuváros zsinagógához.

Fotó: Czebe Iván

SPORT HÍREK

Kiesés! A Honvéd kikapott a Puskás Akadémiától, búcsúzik az élvonaltól! A labdarúgó NB I 33., utolsó fordulójában a Budapest Honvéd izgalmas hajrá után 2–1-re kikapott a Puskás Akadémiától, így kiesett az élvonalból. A felcsútiak sem örülhettek a lefújáskor, mert nem szereztek meg a harmadik helyet a Debreceni VSC győzelme miatt.

Csakúgy, mint szombat este, napra pontosan hat esztendeje is nagy mérkőzésre készült a Honvéd – csak 2017-ben nem a bennmaradásért harcolt az együttes, hanem a bajnoki aranyéremért, amelyet meg is szerzett, miután hazai pályán legyőzte a Videotont. Azóta nagyot fordult a világ, a kispestiek az utóbbi két idényben is csak az utolsó előtti, valamint az utolsó fordulóban maradtak bent az NB I-ben, 2023-ra pedig odáig süllyedt a csapat, hogy kieső helyről várhatta a záró kört. Nemcsak a fővárosi együttesnek, hanem a hazaiaknak is mindenképpen nyerniük kellett, hiszen csak siker esetében ugorhattak fel a dobogóra – ehhez azonban a Debrecennek botlania kellett volna az Újpest ellen.

A Honvéd nem számíthatott két kulcsemberére, Ivan Lovricra és Nenad Lukicsra sem sérülés miatt, így Szabó II Alex és a 17 éves Átrok Zalán is lehetőséget kapott.

S ha már lehetőséget kapott, az első percben lőtt is, igaz, gyengén. Amikor az ember látta a pályán a kispesti csatársort (Kocsis Dominik, Átrok, Tamás Krisztián), nehezen tudta elképzelni, hogyan születethet ebből siker... Kiegyenlített játék zajlott a pályán, igazán nagy helyzet nem alakult ki. Egészen a 26. percig, amikor vezetést szerzett a hazai csapat – de a gólt érvénytelenítették, miután a találat előtt Marius Corbu szabálytalankodott Benczenleitner Barnával szemben.

Mindezt a lelátóról nézhette Marco Rossi szövetségi kapitány is: a szakember hat évvel ezelőtt bajnokcsapatot faragott a kevés pénzből gazdálkodó klubból, szombat este meg a következő feliratot olvashatta a vendégtáborban: *„Együtt sírunk, együtt nevetünk, történjen bármi, mi mindig itt leszünk. Szégyen.”*

A hazaiak jobban futballoztak, nem csoda, hogy Mátyus János is rázta a fejét – a korábbi kispesti védő, a Budafoki MTE jelenlegi vezetőedzője információk szerint az egyik legfőbb jelölt a Honvéd kispadjára.

A fordulás után kiegyenlítettebbé vált a játék, s miután Angyalföldön nem szerzett vezetést a Fehérvár, így a Honvéd addig is lelkes szurkolói még inkább lázba jöttek. A fiatalokkal teletűzdelt vendégcsapat küzdött, hajtott, de az embernek az az érzése volt, hogy ha reggelig játszanak, akkor sem szereznek gólt.

A 83. percben minden megváltozhatott volna, da Vad II István nem adott büntetőt, pedig Szolnoki Roland beleütött a labdába a tizenhatoson belül... A hajrában **Luciano Slagveer** megszerezte a vezetést a hazaiaknak, de a kispestiek gyorsan egyenlítettek, pontosabban Zsótér Donát szabadrúgása után **Szolnoki Roland** öngólt vétett. A remény visszajött, de **Artem Favorov** gólja minden kispesti reményt szertefoszlatozott – a patinás klub 20 év után, fennállása során másodszer kiesett az élvonalból.

SPORT HÍREK

Valladolid – Barcelona 3-1 Barcelona: Ter Stegen – Alba, Koundé, Christensen, Balde– De Jong, Busquets, Gavi – Fati, Lewandowski, Dembele.

Vezetőedző: Xavi Hernández

La Liga: a kiesés elől menekülő Valladolid simán verte a Barcát! A spanyol élvonalbeli labdarúgó-bajnokság (La Liga) 36. fordulójában a Valladolid 3–1-re legyőzte a Barcelonát.

Összefoglaló:

1. perc: FC Barcelona megszerezte a vezetést Ansu Fati góljával a Mallorca ellen. (1-0)

24. perc: A katalánok tízese Lewandowski passzából másodszer is bevette Greif kapuját, így kényelmes hazai előnnyel mehettek szünetre a felek. (2-0)

70. perc: A végeredmény a 70. percben alakult ki, ekkor Gavi parádés lövést eresztett meg a tizenhatos sarkáról, a labda a jobb felsőben landolt. (3-0)

Xavi: "Ez egy nagyszerű nap volt a Barcelona szurkolóknak, boldogságot érez mindenki, egyrészt mindazért, amit elértünk a szezonban, ahogyan játszottunk és a győzelem miatt, másrészt, hogy két ilyen érzelmes búcsút tudtunk adni két legendának, akik nagyon megérdemelték ezt."

Valencia – Espanyol 2-2 Espanyol: Pachecho – Montes, Gil, Cabrera, Gomez, Olivan – Suarez, Puado, Darder, - Melamed, Joselu.

Vezetőedző: Luis Garcia

Drámai mérkőzést játszott a Valencia az Espanyollal – a barcelonai gárda egygólos hátrányból képes volt fordítani, de az előnyt mégsem tudta megtartani, ugyanis Samuel Lino egyenlített, az Espanyolnak az egy pont semmire sem volt elég: a kisebbik barcelonai csapat egy fordulóval a vége előtt búcsúzott az élvonaltól.

Összefoglaló:

38. perc: Szabadrugás után a kipattanót Diego Lopez (Valencia) közvetlen közelről lőtte a kapuba. (1-0)

40. perc: Cesar Montes (Espanyol) érkezett remekül Leandro Cabrera beadására, majd közvetlen közelről a kapus mellett felugorva szépen fejtelt a kapu közepébe. (1-1)

50. perc: Martin Braithwaite (Espanyol) jó helyen állt, a kipattanó őt találta meg. Ki is használta a lehetőséget és a labdát izomból a lécs alá lőtte, nem hagyva sanszot a kapusnak a mentésre. (1-2)

90+3. perc: Szólója végén Samuel Lino (Valencia) betör a büntetőterületre. Ellövi a labdát pontosan a bal felső sarokba. (2-2)

Edzői nyilatkozat: Végig a kezünkben volt a lehetőség a három pont megszerzésére. A mérkőzésen végig domináltunk, hamar megfordítottuk a mérkőzést. Sajnos az utolsó percekben nem koncentráltunk eléggé. Egy faulttal meg kellett volna akadályozni az ellenfél játékosát és nincs gól. Maradt volna némi esély a bent maradásra, de a döntetlen kevés volt. Remélem egy év múlva újra első osztályú együttes leszünk.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

A POÉN 1. RÉSE	AMPER, RÖVIDEN HÍRES A BIKAVÉRE	ELIS- MERTSÉG	NINCS NÉLKÜLE IGE!	POSTAI PÓTDÍJ RUHÁT TÉLIESÍT	A PARKOLÓ JELE TILTÓSZÓ	VONATKOZÓ NÉVMÁS							
FÜLSÉRTŐ LÁRMA A HÁTULJÁHOZ			MEDÁLIA FOCI- LABDÁVAL DEKÁZIK										
MÉTER, RÖVIDEN FOGADOTT (GYEREK)					RÓMAI 1-ES LEVEST ÍZESÍTŐ								
NÉMÁN AKARI		MINŐSÉG- ELLENŐR JOGVITA KEZDETE!				VÁROS- RÉSZ							
ORTO, RÖVIDEN VÍZELVEZETŐT ÁS	SZIGNÁL GÖDRÖS (ÚT)				ÁLLÓKÉP RÉSEI! ÁLLAT- BUNDA								
			SZERDA, RÖVIDEN ÚTSÁV VEGE!										
UGYANI HOMÁLYBAN VANI		FOGYASZ- TÁSMÉRŐ LÁTOGATÁS				ÚT, FA- SORRAL TESLA, RÖVIDEN					TÁVO- LABBI HELYRE	BAR, RÖVIDEN CSOKOLÁ- DÉMÁRKA	HAJAT COPFBA RENDEZŐ
AJÁNDÉKOT EL- FOGADÓ					A POÉN 2. RÉSE CSOMÓT BOGOZÓ								T
KEZD A SAKKOZÓ BŐRT LEFEJT				ROCK AND ...; TÁNC TAKAR- MÁNY		SZEMÉLY- FELVONÓ SOR							
			DAL KÖZEPEI! FŐNEMES FELESÉGE		MEGPER- ZSELODIK A NAPON SZOKNYA						NYAK- PRÉM E HELYEN		
NEWTON, RÖVIDEN ELGÉMBEREDETT						ELHALL- GATTAT FÉLBE							
HATÁROZOTT NÉVELŐ	MÚZEUMI VITRIN KEREKET FELFÚJ					SPION LIGETI CSÓSZ		PÁROS JÓLET! EGY HARMADA!					
TELEP SZÉLEI!		MÉH- CSAPAT BELÜL ÁTFÁZIK!			AZONBAN, VISZONT SZALAG- CSOKOR			RÁDIUSZ, RÖVIDEN NŐI NÉV					
KÖVÉR- KÉS					KOTO- RÁSZIK ELGON- DOLÁS			BIRSMAGI HULL, POTYOG					
ARAB ÁLLAM				KÉZBEN FOG DÁNIA NOB-JELE		SZÍNÜLTIG TÖLTVE HALKAN MOND							
NADAP HATÁRAI! KI NEM ÁLLHAT		SZIRUPOS KÉT- JEGYŰ BETŰ					SORBAN ÁLLI ROMÁN AUTÓJEL		AZT A SZEMÉLYT				
			FÉRFINÉV ENERGIA, RÖVIDEN			ELŐKELŐ HÖLGY DEHOGY!							
AZ URÁN VEGYJELE	I												

JÖVEDELEMADÓJA 1+1 SZÁZALÉKÁT, AMENNYIBEN KÖZÖSSÉGÜNKET SZERETNÉ TÁMOGATNI, AZ ALÁBBI ADÓSZÁMOKRA TUDJA ÁTUTALNI: TALMUD-TÓRA ALAPÍTVÁNY: 19700289-1-42 MAZSIHISZ: 0358

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Jun. 02. – 2023. Jun. 09.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
02. péntek	7:00	19:00
03. szombat	8:00	20:45
04. vasárnap	8:00	19:00
05. hétfő	7:00	19:00
06. kedd	7:00	19:00
07. szerda	7:00	19:00
08. csütörtök	7:00	19:00
09. péntek	7:00	19:00

A mezuzá

A mezuzá használatát az ősidőkben a mózesi törvény írta elő „s írjátok azokat háza és kapuid ajtófélfáira”. A pergamen a „Halljad Izrael” kezdetű ima első két versszakát tartalmazza. (Mózes V 6:4-9)

A mezuzá tokja (bájit) készülhet fából, fémből, bakelitből, alabástromból, csontból, kőből vagy bármi arra alkalmas anyagból. Az alakjára a legfontosabb megkötés, hogy a felső egyharmadán legyen egy ablak, hogy a "Mindenható" felirat (Saddáj) látható legyen, vagy ugyanítt legalább a sin betű legyen feltüntetve.

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
02. péntek	20:15	03. szombat	21:35
09. péntek	20:21	10. szombat	21:42

POÉN SAROK

Móricka, mi volt az iskolában? - kérdezi Móricka apja.
- Hallottam egy tök jó rendőrviccet! - mondja Móricka.
- De fiam, én is rendőr vagyok!
- Akkor lassabban mondom, hogy Te is megértsd!

ESEMÉNYEK

A héten tartott Jahrzeit-ot Gervai László úr édesanyja után. Imádkozás után tikunt adott.

Földiák Tibor úr tartott Jahrzeit-ot menyé szülei után.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kiléng tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt június 7.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>
Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor